

Beschrijving van panden

Naam	Straat	Huisnr	Info
Algemene informatie Groningen			
			
Korenbeurs	A-kerkhof	1	<p>Deze en andere beschrijvingen (met wandelkaart) van stadswandelingen in de Hanzesteden vindt u via www.wandelenindeventer.nl.</p> <p>De lengte van deze wandeling is ongeveer 6 kilometer.</p> <p>Groningen behoort tot de oudste steden van Nederland. Zijn relatief geïsoleerde ligging, ten opzichte van de opeenvolgende feitelijk machtscentra (Utrecht, Brussel en Den Haag), was de stad historisch gezien vooral op zich zelf en de directe omgeving aangewezen. Als Hanzestad maakte Groningen deel uit van het Noord-Duitse handelsnetwerk. Later werd de stad vooral een regionaal marktcentrum. De stad ontwikkelde zich en was de facto een stadstaat. Sinds de Republiek hoorde Groningen nominaal bij Nederland, maar tot aan de Franse tijd bleef Groningen feitelijk een autonome stad, die heer was in het grootste deel van de provincie.</p>
			<p>Al het ommelander graan moest sinds de middeleeuwen, als gevolg van het Groninger stapelrecht, in de stad op de markt worden gebracht. Toen de veepest rond 1750 het veehouden tot een minder plezierige bezigheid had gemaakt, nam de akkerbouw en daarmee de graanhandel steeds meer in betekenis toe. De aangevoerde hoeveelheden werden zo groot dat men overstapte naar verkoop 'op monster'. De graanhandel werd beurshandel en in 1774 bouwde aannemer Jan Pieters Suithoff voor 2700 gulden daartoe op de Vismarkt een houten gebouwtje.</p> <p>Omdat de graanhandel bleef groeien, werd de houten beurs in 1825 vervangen door een 'meer doelmatig' stenen gebouw met een eveneens open binnenplaats. Meer doelmatig was het gebouw wel, maar ook spoedig weer te klein. Bovendien bevorderde een open binnenplaats de graanhandel niet. Stadsbouwmeester J.G. van Beusekom kreeg daarom in 1862 opdracht een grotere overdekte beurs te ontwerpen. Het gebouw, dat in 1865 werd geopend, kreeg een tempelachtige voorgevel in neo-classicistische stijl. Met Mercurius (god van handel en winst) op het fronton en Neptunus (god van water en zee) en Ceres (godin van de landbouw) aan weerskanten van de ingang symboliseerde de architect de betekenis van de handel, scheepvaart en landbouw voor Groningen. De achtergelegen beurshal kreeg een bijzondere gietijzeren constructie met grote ramen, die het keuren van de graanmonsters op zicht vergemakkelijkten. In 1990 werd het gebouw met respect voor het unieke karakter ingrijpend gemoderniseerd. Grutter Albert Heijn is tegenwoordig groot genoeg om het hele gebouw te vullen.</p>
Der A-kerk	A-kerkhof	2	<p>De kleine Romaanse kruiskerk die in de dertiende eeuw werd gebouwd, werd in de vijftiende eeuw vergroot tot een gotische kruisbasiliek. Om de Romaanse kruiskerk werd een gotisch koor gebouwd, er werden twee zijbeuken toegevoegd en een voorbouw voor de toren. Deze is verloren gegaan bij het instorten van de toren in 1671. Ook werd er een sacristie aangebouwd en het dak werd aanzienlijk hoger. De eerste vier eeuwen van zijn bestaan was de kerk katholiek. Tijdens de Reformatie of Hervorming ging het gebouw over in handen van de hervormden, die er in de vier volgende eeuwen hun stempel op drukten. De Der A-kerk heeft in de acht eeuwen van zijn bestaan heel wat te verduren gehad.</p> <p>Bij het beleg van Groningen in 1594 werd de kerk tweemaal getroffen bij bombardementen. In 1671 werd een deel van de kerk verwoest door brand na blikseminslag, in 1710 stortte de gebrekkig herstelde toren opnieuw in. Door achterstallig onderhoud was de kerk in de jaren zeventig van de vorige eeuw zo bouwvallig geworden dat het niet meer veilig was om er naar binnen te gaan.</p> <p>Na een ingrijpende restauratie in de vorige eeuw en opnieuw een flinke opknappbeurt in 2006, is de kerk weer in volle glorie hersteld. De kerk is een voorbeeldig gerestaureerde kruisbasiliek. En het orgel, een Schnitger uit de 17e eeuw, is wereldberoemd. Sinds twintig jaar doet de kerk geen dienst meer als gebedsruimte. Toch is het gebouw volop in gebruik, nu voor stijlvolle tentoonstellingen, congressen, lezingen, theatervoorstellingen en huwelijken.</p>
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Academiegebouw Groningen	Broerstraat	5	<p>Het Academiegebouw van de Rijksuniversiteit Groningen dateert uit 1909 en is een ontwerp van de Haagse rijksbouwmeester Vrijman. De gevel is versierd met vijf in zandsteen uitgevoerde allegorische (symbolische) figuren: Minerva, Scientia, Historic, Prudentia en Mathematica. Een felle brand legde in 1906 het oude Academiegebouw volledig in de as. Schilders waren onvoorzichtig geweest bij het afbranden van verf. Het vuur was tot in Uithuizen te zien.</p> <p>Het huidige Academiegebouw werd op 28 juni 1909 geopend door koningin-moeder Emma en prins Hendrik. Dit gebouw is opgetrokken in neorenaissance stijl en toont het universiteitswapen, bestaande uit het wapen van de provincie Groningen met daarin een opengeslagen boek. De spreuk 'Verbum domini lucerna pedibus nostris' betekent 'Het woord van de Heer is een lamp voor onze voeten'.</p>
			
Synagoge-Groningen	Folkingestraat	0	<p>Het ontwerp van de synagoge is tot stand gekomen in samenwerking tussen de Amsterdamse architect Tjeerd Kuipers (1857-1942) en de Groninger I.J. van der Veen. Het gebouw vertoont een mengeling van verschillende stijlen, waarbij de totaalindruk wordt bepaald door de Spaans-Moorse stijl van de dertiende eeuw. Het heeft een glas-in-loodraam in stervorm.</p> <p>Toen na de tweede wereldoorlog de synagoge niet meer werd gebruikt, vestigde zich stomerij Astra (Latijns voor ster) in het gebouw, genoemd naar de ster van glas-in-lood. Tegenwoordig wordt de synagoge gebruikt voor tentoonstellingen.</p>
			
Jacob en Anna Gasthuis	Gasthuisstraatje	2	<p>In 1494 gesticht door Jacob Grovens en zijn echtgenote Eteke Sluchtinge ter ere van God, de heilige Anna (de moeder van Maria) en de apostel Jacob. Doordat het gasthuis in de loop der eeuwen meerdere malen door bouw en verkoop werd gewijzigd, varieerde het aantal bewoners tussen 12 in 1495 en 28 op het hoogtepunt in het begin van de achttiende eeuw.</p> <p>Het gasthuis werd ook wel het 'lekkerbeetjesgasthuis' genoemd, omdat de bewoners er naar verluidt zeer goed te eten kregen. In de negentiende eeuw werd het gasthuis grondig verbouwd, het koepeltje boven de ingang dateert uit die periode.</p>
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Nieuwsblad van het Noorden	Gedempte Zuiderdiep	24	Het gebouw is ontworpen door G. Nijhuis als drukkerij, zetterij en kantoor voor de Hazewinkel Pers. Hier werd tot voor kort het Nieuwsblad van het Noorden geproduceerd. In die tijd was het voor de grafische industrie gebruikelijk om de in de mode zijnde Art Nouveau-stijl (Frans-Belgische variant van de Jugendstil) toe te passen. Het pand is opgetrokken uit metselwerk van rode Groninger baksteen. De gevels hebben een symmetrische opbouw en zijn rijk geornamenteerd. Bij het ontwerp van het interieur is de lichtinval van groot belang geweest. De architect heeft grote glaspartijen in het gebouw toegepast waardoor er veel daglicht naar binnen kan vallen. Opvallend daarbij is, dat elke bouwlaag een andere vensterindeling heeft gekregen. De toepassing van glas in lood en gekleurd geslepen glas draagt bij aan de bijzondere beleving van het interieur. Vanaf de straat zijn vooral de tegeltableaus met de florale motieven opvallend. De sierlijke zogenaamde zweepslagmotieven zijn ontleend aan de Belgische Art Nouveau-stijl.
			
Dienst Gemeentewerken	Gedempte Zuiderdiep	96	S.J. Bouma (1899-1959) ontwierp het kantoor voor de Dienst Gemeentewerken toen hij daar als gemeentearchitect in dienst was. Het gebouw is representatief voor Bouma's monumentale en expressieve ontwerpen in de Amsterdamse Schoolstijl. Het ontwerp laat verschillende gevelbehandelingen zien. Aan de zijde van het Zuiderdiep valt het zwaar overhellende dak op, waar de dakpannen op een monumentale wijze en bijna verticaal zijn geplaatst. Daaronder is, meteen onder de goot, een aanééngesloten horizontale raampartij gezet. De entree van het gebouw is aan het binnenplein gelegen en is via een asymmetrische poort aan de zijde van het Zuiderdiep te bereiken. Om de stedelijkheid van het gebouw te vergroten is de bebouwing op de hoek monumentaal aangezet. Niet alleen in hoogte maar ook voor wat betreft de bijzondere rondingen in het metselwerk die de verticaliteit op deze plek nog eens vergroten. De zijgevel langs de Ubbo Emmiusstraat valt op door de ritmische ordening van ranke gemetselde ribben afgewisseld met hoge en smalle ramen. Blikvanger aan deze zijde is het lichtgebogen gevelhoge glas in lood venster van het trappenhuis. Andere bijzonderheden zijn de beeldhouwwerken van Willem Valk die refereren naar de functie van het gebouw. Het gebouw is weer in de oorspronkelijke kleuren gezet. Directeur van de Dienst Gemeentewerken en stadsarchitect in Groningen was vanaf 1900 overigens Ir. J.A. Mulock Houwer, die daarvoor de stadsarchitect van een andere Hanzestad was, namelijk Deventer.
			
Stadhuis Groningen	Grote Markt	1	Het stadhuis van Groningen werd ontworpen door architect Jacob Otten Husly en is gebouwd in de neoclassicistische bouwstijl. Het stadhuis werd gebouwd op de plaats van het middeleeuwse wijn- en raadhuys, dat in 1775 werd afgebroken. Een prijsvraag voor een ontwerp voor een nieuw stadhuis werd in 1774 gewonnen door Jacob Otten Husly, maar wegens geldgebrek werd dit ontwerp niet uitgevoerd. In 1792 maakte Husly een versoberd ontwerp dat in twee fasen, respectievelijk 1793-1795 en 1802-1810, werd uitgevoerd. Oorspronkelijk had het gebouw een U-vormige plattegrond. In 1872 werd de voorheen open westzijde, de achterkant, echter volgebouwd. In 1962 werd een uitbreiding (in Groningen aangeduid als het Nieuwe Stadhuis) voltooid naar ontwerp van architect Jo Vegter, een veel bekritiseerd gebouw dat met een luchtbrug verbonden was met het Oude Stadhuis. Het werd in 1996 gesloopt en vervangen door het woon- en winkelcomplex Waagstraat ontworpen door de Italiaanse architect Adolfo Natalini.
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
diverse pakhuizen	Lage der A en Hoge der A	0	Hier bevond zich tussen de Visserbrug en de Museumbrug lange tijd de (zee)haven van Groningen. De meeste panden die nu langs de Lage der A en de Hoge der A staan dateren uit de Middeleeuwen, hoewel de gevels vaak in achttiende en negentiende eeuw werden uitgebreid en opgeknapt. De straatnamen verwijzen naar de hoogteverschillen tussen de kades langs de rivier de A.
			
Martinikerk	Martinikerkhof	1	Aan de brink (Grote Markt) had al enkele eeuwen een houten kerk gestaan, toen deze werd vervangen door een groter éénbeukig tufstenen gebouw. Omstreeks 1200 was ook dit te krap geworden voor de groeiende stadsbevolking. Er werd volgens de toen geldende stijl een drieschepige romantische kruiskerk gebouwd, gewijd aan St. Maarten. Geleidelijk groeide in de voor Groningen 'gouden' 15e eeuw uit deze kruiskerk de huidige laatgotische kerk. In de middeleeuwen was het gebouw ruim voorzien van altaren en relikwieën. De grootste 'attractie' vormde de arm van Johannes de Doper. Doordat er vermindering van kerkelijk opgelegde straf en aflaat van zonden te verdienen waren, stroomde men van heinde en verre toe. Toen de stad in 1594 met het katholicisme brak, verdwenen alle beelden, kruisen en altaren uit de kerk. Ook voor 'de arm' was in de protestantse kerk geen plaats. De Martinikerk heeft in de loop der eeuwen een aantal ingrijpende verbouwingen en restauraties ondergaan. Zo kreeg het gebouw in 1688 een rechte kroonlijst met doorlopend dak, nadat door een zware storm de vijf topgevels ernstig beschadigd waren. Deze verbouwing werd weer ongedaan gemaakt bij de laatste restauratie, die onder leiding van ing. P.L. de Vrieze plaatsvond tussen 1962 en 1975. Tevens werd toen de oude raamdeling weer aangebracht en werd het 17e eeuwse 'zuidportaal' met het 'boter- en broodhuisje' in vereenvoudigde vorm herbouwd. Armen en zwervers konden hier in de 'goeie oude tijd' een besmeerde boterham krijgen. In het koor en het schip van de kerk werden de na 1594 onder de witkalk verdwenen muurschilderingen in ere hersteld. Ter afsluiting van de restauratie werd het grote orgel teruggebracht in de vorm die Arp Schnitger er in 1692 aan had gegeven. De kerk telt enkele muur- en gewelfschilderingen uit verschillende perioden. Het kerkorgel is een van de grootste Noord-Europese barokorgels.
			
Provinciehuis	Martinikerkhof	13	Het Provinciehuis bestaat uit een gedeelte dat gebouwd is in 1550 en een gedeelte uit 1917, dat aan de achterzijde is bijgebouwd. Het Provinciehuis was eerst een school. Zeker is, dat het Provinciehuis reeds bestond in het begin van de 15e eeuw, want in het Groninger Stadsboek van 1425 staat, dat de Raad van Groningen, met de wijsheid der Stad, besloten had, dat de school ten oosten van de St. Meerten (St. Martini) een school zou blijven, zolang het de Raad en der Wijsheid goed dacht. Een opmerkelijke wet, omdat hierin aangetoond wordt, dat de school als geestelijke inrichting en met geestelijken als leermeesters, onder toezicht van het stadsbestuur stond. En zo bleef deze Latijnse of Openbare school in het gebouw gevestigd tot kort na de reductie van Groningen in 1594 (betreft de capitulatie van de stad ten opzichte van de legers van de Oranjes en een einde van de Spaanse overheersing). Na 20 juni 1601 werd de St. Meertensschool ingericht als Provinciehuis ten dienste der Staten en Gedeputeerden en dus mede tot het houden van Landsdagen. Voor de verbouwing van school tot provinciehuis werden 10000 stenen uit het Convent van Selwerd gebroken. Het volgende jaar was de bouw al zover gevorderd dat de Staten hun eerste vergadering in het gebouw konden houden op 16 juni 1602, terwijl het College van Gedeputeerden er zitting nam op 8 december 1603. Het gebouw heeft nadien nog verschillende vertimmeringen en verbeteringen ondergaan.
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Huis van Sichterman	Ossenmarkt	4	<p>Dit opvallend grote en weelderige huis werd ontworpen door de Leeuwarder architect Theodorus van der Haven in opdracht van de steenrijke Johan Albert Sichterman, die in Indië carrière had gemaakt. In 1745 was het huis voltooid en vijf jaar later werd het nog uitgebreid met een koetshuis. Het huis met zijn enorme collectie Aziatische kunstschaten, een verzameling schilderijen van beroemde Hollandse en Italiaanse meesters, met boeken en prenten was één van de toeristische attracties van Groningen, waarover zelfs buitenlanders in hun reisverslagen schreven. Sichterman was directeur van de V.O.C. en toen hij in 1745 in Groningen terugkeerde gaf hij opdracht tot de bouw van, wat een Lübeckse pastor in 1755 noemde, 'een paleis, dat alleen al een bezoek aan Groningen waard was'. Na de dood van de opdrachtgever werd het huis in 1770 verkocht en de nieuwe eigenaar splitste het huis in 2 delen, zoals het thans nog steeds in gebruik is. Het balkon dat boven de voordeur hing werd verwijderd en staat nu in het Groninger Museum.</p> <p>Het huis werd door vele mensen bewoond en het heeft zelfs nog enkele jaren dienst gedaan als Hoofdcommissariaat van Politie. In 1977 verdween de politie uit het pand en het naastgelegen koetshuis werd verkocht en opgeknapt. De beide huizen aan de Ossenmarkt worden thans door particulieren bewoond. Beide panden liggen onder een doorlopend gedrukt zadeldak met rijk gebeeldhouwde hoekvazen. Boven en onder de vensters, waarin acht, zes en vier ruiten, beeldhouwwerk; rijk gesneden consoles aan de gootlijst. Langs de gevels zijn opvallende natuurstenen hoekblokken geplaatst; voor het bordes, langs de trappen en voor de kelder verdieping fraai gesmede hekken, boven de deuren zijn snijramen geplaatst.</p>
Wijn- en Raadhuis	Oude Boteringestraat	19	<p>Dit is een kopie van het Middeleeuwse Wijn- en Raadhuis dat tot 1773 op de Grote Markt stond. De gevel dateert uit 1919. Het ontwerp van J.A. Mulock Houter is bovendien geïnspireerd door een gotisch pand dat tot in de 18e eeuw op dezelfde plaats moet hebben gestaan. Boven de deur zit een gevelsteen met een vis en een munt. Omdat in dit pand jarenlang het kantoor van de gemeenteontvanger was gevestigd heette het al vrij snel: hier gaat uw belastinggeld naar de haaien.</p>
Doopsgezindekerk	Oude Boteringestraat	33	<p>Met de bouw van het huidige kerkgebouw werd begonnen op 6 januari 1813 en de kerk werd opgeleverd op 25 oktober 1815. Oorspronkelijk bestond de kerk alleen uit het "schip" en de achter de kerk gelegen kerkenraadkamer. In 1852 heeft men de twee zijbeuken met de noorder- en zuidgalerij aangebouwd. Door het wegbreken van de ervoor staande woning werd de kerk van de straat zichtbaar.</p> <p>De glas-in-loodramen aan beide kanten van het orgel, voorstellende "het offer van Abraham" links en de "Barmhartige Samaritaan" rechts, werden geplaatst bij het 100-jarig bestaan van het kerkgebouw in 1915. De twee andere glas-in-loodramen werden in 1935 door een paar gemeenteleden geschonken en beelden uit: "De Bergrede" links van de preekstoel en het verhaal van "Martha en Maria" rechts van de preekstoel. De voorlaatste ingrijpende verbouwing van deze kerk vond plaats in 1961. Dit in verband met het verwerven van een Marcussen orgel uit Aabenraa in Denemarken. Dit orgel telt 24 registers en drie klavieren.</p>

Naam	Straat	Huisnr	Info
Rechtbankgebouw	Oude Boteringestraat	36	Het oudste deel van dit voormalige rechtbankgebouw is begin vijftiende eeuws. Het rechterdeel is eigenlijk een Middeleeuws diep huis. Het was dan ook in eerste instantie een woonhuis en kreeg pas op 15 september 1755 de functie van Hoge Justitiekamer, vanaf 1838 arrondissementsrechtbank genaamd. Het gebouw werd de afgelopen eeuwen regelmatig verbouwd en uitgebreid. Ondanks al deze verbouwingen en uitbreidingen werd het gebouw eind 20e eeuw te klein gevonden. Op 29 april 1998 vond de laatste zitting plaats en in 2002 werd het gebouw door de theologische faculteit van de universiteit betrokken.
			
Corps de Garde	Oude Boteringestraat	74	Het voormalige wachthuisje Corps de Garde, gebouwd in 1633. In dit pand leefden en woonden de wachters, die invallen van vijandige legers vanuit het Noorden moesten voorkomen. Aan de zijde van het water is goed te zien dat het gebouw vroeger op een open zuilenrij stond en dat de benedenverdieping later is dichtgemaakt en bij het gebouw is getrokken. In de winderige zuilengalerij stonden de soldaten op wacht, terwijl de officieren warm en droog boven zaten. Het monumentale gebouw heeft in de 19e eeuw dienstgedaan als brandweerkazerne, sociëteit van het damesstudentencorps Magna Pete en het is o.a. onderdeel geweest van de Rijksuniversiteit. Tegenwoordig is er een hotel en een restaurant gevestigd, onder de namen Corps de Garde en 't Wachtershuis.
			
Heilige Geest- of Pelstergasthuis	Pelsterstraat	0	De officiële naam is het Heilige Geestgasthuis, maar algemeen wordt het genoemd naar de Pelsterstraat waaraan het staat. Het Pelstergasthuis is waarschijnlijk het oudste gasthuis in Groningen. Het wordt voor het eerst genoemd in 1267 als Paus Clemens IV toestemming verleent om bij het gasthuis een kapel en een begraafplaats aan te leggen. De kapel bestaat nog steeds en is tegenwoordig het oudste nog bestaande deel van het gasthuis. Het gasthuis was oorspronkelijk bedoeld als verblijfplaats voor passerende vreemdelingen, voor armen en voor zwakken. Later deed het ook deels dienst als dolhuis (krankzinnigengesticht). De kapel werd in 1685 toegewezen aan de Waalse kerk. De Waalse gemeente heeft tussen 1850 en 1935 een eigen kerkgebouw aan de Vismarkt gehad, maar is na 1935 weer teruggekeerd naar de kapel en gebruikt deze nog steeds. De kapel heeft een orgel van Hinsz uit 1774. Bij de bouw maakte Hinsz gebruik van onderdelen van het oudere orgel dat gebouwd was door Arp Schnitger.
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Natuurmuseum	Praediniussingel	59	<p>Cornelis Hendrik Peters (1847-1932) ontwierp het gebouw aan het einde van de negentiende eeuw als Gronings Museum voor Stad en Lande. Voor z'n ontwerp had de Groninger architect de neogotische stijl gekozen, met diepliggende ramen en figuratieve symbolen. Ook de postkantoren in Groningen, Deventer, Kampen en Zwolle zijn van zijn hand. Nadat het Groninger Museum in 1995 de nieuwbouw tegenover het station betrok, kon het Natuurmuseum het gebouw bij de Museumbrug in gebruik nemen.</p>
			
St. Anthonygasthuis	Rademarkt	29	<p>Het Sint Anthonygasthuis, opgericht in 1517, was bedoeld voor de opvang van armen en zieken. Tot 1644 werden er pestlijders opgevangen en van 1589 tot en met 1844 was het in gebruik als dolhuis (krankzinnigengesticht). De tekst boven de toegangspoort "BESPODT NIET EEN OUT WYF OFTE MAN NIEMANT WYET WAER "T HEM TOE COMEN CAN" geeft aan dat hier ook ging om ouderenopvang. Na 1844 worden de kamers en woningen gebruikt voor de verzorging van ouderen. Na de tweede wereldoorlog en met name na de restauratie in 1984 worden de 40 woningen bewoond door mensen van alle leeftijden.</p>
			
Station-Groningen	Stationsweg	12	<p>In 1893 begon men met de bouw van een nieuw, het derde, station, onder de leiding van de Amsterdamse Staatsspoor-bouwmeester Isaac Gosschalk (1838-1907), die zijn sporen had verdiend in de bouwkunst als initiator van de Hollandse-Renaissance. Hij ontwierp het gebouw in een eclectische neorenaissance stijl (eclectisch is een combinatie van stijlen en neostijlen staat voor een vernieuwing van een aantal bestaande stijlen). Voor het gevelontwerp koos hij voor een mix van laatgotische versieringen, roosvensters en renaissancistische topgevels. Hoewel de liberale jood Gosschalk (anders dan de katholiek Cuypers) geen voorstander was van het uitbundig versieren van zijn gebouwen met beeldhouwwerken, heeft hij op dit gebied wel een paar heel bijzondere elementen toegevoegd. Zo vind je de koppen van de Groninger boer en boerin (afwisselend als sluitsteen in de bogen van de galerijen), hanen als teken van waakzaamheid en vroeg opstaan (boven de deur van inpandige woningen van de stationschef en de hoofdconducteur) en de koppen van de postbode en de conducteur boven twee deuroplijstingen. Een van de meest begaafde jonge Groninger kunstenaars van zijn tijd was Fransiscus Herman Bach (1865-1956). Hij heeft de grote tegeltableaus met Jugendstil elementen ontworpen, welke vervaardigd zijn door plateelfabriek Rozenberg, voorstellende 'de Arbeid, de Tijd, de Post en de Telegrafie flankerend de Groningse stedenmaagd'. De centrale hal: 20 meter breed, 18 meter diep en maar liefst 14 meter hoog. Twee grote halfronde gebrandschilderde vensters in laatgotische stijl laten het licht toe. Verder werd de hal verlicht door een centraal geplaatste hoge smeedijzeren lantaarn. Zo kon ook het zeer fraai bewerkte plafond worden bekeken: verfraaid met ornamenten en versieringen van papierstuc, een toentertijd vaker gebruikt materiaal.</p>
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Prinsentuin	Turfsingel Zuidzijde	0	Deze tuin behoort bij het Prinsenhof. De Prinsentuin is in 1626 ontworpen door stadsbouwmeester Garwer Peters en bestaat uit een rozen- en kruidentuin en een met loof overdekt wandelpad. De tuin, omgeven door een muur, vormt één van de zuiverste voorbeelden van renaissancetuinen in Nederland. In de beplanting zijn de letters W en A te herkennen, verwijzend naar stadhouder Willem Frederik en zijn vrouw Albertine Agnes. In de muur die de tuin van de Turfsingel scheidt is in het midden een poort aangebracht, met aan de tuinkant een opmerkelijke zonnewijzer. Deze zonnewijzer werd in 1730 in opdracht van het provinciaal bestuur gemaakt door de Groninger instrumentenmakers Dorenbusch en Cremer. De Latijnse spreuk boven de zonnewijzer betekent: 'De verleden tijd is niets, de toekomstige tijd onzeker, de tegenwoordige onstandvastig; zorg dat Gij dezen, die alleen de Uwe is, niet verliest'. De Prinsenhof tuin is geopend van begin april tot half oktober. U kunt er dan terecht van 10.00 uur 's ochtends tot zonsopgang. Bij gunstig weer is de theeschenkerij open.
			
Prinsenhof	Turfstraat	0	Het Stadhouders Hof of Prinsenhof was vanaf 1439 het onderkomen van de Broederschap des Gemenen Levens (opgericht door Geert Grote uit Deventer en ontstaan uit onvrede met de kerk). Toen Groningen een bisdom werd, woonde bisschop Knijff er tot hij in 1576 aan de pest bezweek. Met de komst van stadhouder George van Lalaing – de graaf van Rennenberg – werd het een Stadhouders Hof. Dit bleef het ook na 1594 toen de familie Oranje-Nassau het voor het zeggen kreeg. Hoewel het complex al vanaf 1795 niet meer als residentie van de stadhouders dient, is de naam Prinsenhof blijven bestaan. De poort van ca. 1640 geeft toegang tot het voorplein.
			
Goudkantoor	Waagstraat	1	Het Goudkantoor dateert uit 1635, en is oorspronkelijk gebouwd als provinciaal belastingkantoor. In de negentiende eeuw was er een goud- en zilverkantoor in gevestigd. Nu is het pand een horecagelegenheid en bevindt zich midden in winkelcentrum de Waagstraat, een winkelgebied grenzend aan de Grote Markt in het hart van Groningen.
